

Kazimierz Ostrowski

Odpowiedzialność wychowawcza rodziców w konfrontacji użytkowania mediów przez dzieci i młodzież

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (22-23), 194-202

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Odpowiedzialność wychowawcza rodziców w konfrontacji użytkowania mediów przez dzieci i młodzież

Dzisiaj upowszechnianie i rozwój telewizji oraz innych nowych mediów spowodowało znaczne zmiany w kodach percepcji i rozwoju poznawczym dziecka. Ponadto komputeryzacja obecnie niemalże powszechna, wspomaga czynności umysłowe dziecka, wpływa bardzo wyraźnie na jego poznawcze funkcjonowanie. Obok oczywiście niewątpliwych intelektualnych korzyści, jakie telewizja i inne nowe mass media dostarczają młodemu człowiekowi nie można nie dostrzegać również potencjalnych zagrożeń, jakie one stwarzają, przejawiające się m. in. w zakłócaniu prawidłowego rozwoju biopsychospołecznego jednostki¹.

Zgodnie z koncepcją poznawczą, uczeń jest samodzielnym podmiotem, który jest ciekaw świata i w związku z tym przyjmuje postawę badawczą wobec rzeczywistości². Jednakże postawa ta może odznaczać się również selektywnością recepcji treści medialnych, tworząc niekorzystne systemy symboliczne o niepożądanym potencjale wychowawczym. W efekcie, nierzadko zauważyć można określone wzory zachowań preferujące nihilizm, jako niczym nieograniczoną kulturę wartości. Szczególnie w okresie rozwojowym młodzieży gimnazjum, kultura ta może przybierać formę buntu wobec świata dorosłych, udowadniania kultu siły lub negowania prospołecznych norm zachowań. W przypadku pracy szkoły następuje tu pedagogiczne zderzenie utrwalonych kulturowo przekonań pomiędzy uczniem a nauczycielem. Ogromną rolę w przywracaniu ładu pedagogicznego w kwestiach spornych i konfliktowych spełniają obok nauczycieli, rodzice.

Tak więc odpowiedzialność wychowawcza rodziców w konfrontacji użytkowania mediów przez dzieci i młodzież stanowi ważny element ciągłości oddziaływań pedagogicznych, który powinien być równoległym uzupełnieniem i wsparciem poczynań wychowawczych nauczyciela.

W tym kontekście prezentuję poniżej badania własne (sondaż diagnostyczny) dotyczące kontroli rodzicielskiej wobec dziecka w aspekcie użytkowania mediów. Procedurę badawczą przeprowadzono w styczniu 2004, na terenie bydgoskiego

---

¹ J. Izdebska, *Rodzina. Dziecko. Telewizja*, Białystok 1996, s.44.

² W. Strykowski, *Szkola współczesna i zachodzące w niej procesy*, [W:] W. Strykowski, J. Strykowska, J. Pielachowski, *Kompetencje nauczyciela szkoły współczesnej*, Poznań 2003, s.60.

osiedla (Osowa Góra) wśród rodziców, których dzieci uczęszczają do dwóch istniejących tutaj zespołów szkół (zespoły utworzone ze szkoły podstawowej i gimnazjum; ZS nr27 i ZS nr24). Zmienne niezależne określone zostały poprzez kryterium wieku rozwojowego (zmienna I - uczniowie szkoły podstawowej; zmienna II - uczniowie gimnazjum) oraz kryterium wykształcenia badanego rodzica (zmienna III - wykształcenie zawodowe; zmienna IV - wykształcenie średnie; zmienna V - wykształcenie wyższe). Zmienne zależne natomiast zawierają się w procentowym zestawieniu opinii respondentów w świetle zagadnień dotyczących pytań ankiety. Istotność różnic pomiędzy zmiennymi weryfikowana była za pomocą nieparametrycznego testu chi - kwadrat³.

Tabela 1. Czy pozwala Pani/Pan swojemu dziecku na korzystanie z TV i komputera?

Odpowiedzi	Ogółem	Rodzice posiadający dzieci w szkole		Wykształcenie		
		podstawowej (zm.I)	gimnazjum (zm.II)	zawodowe (zm.III)	średnie (zm.IV)	wyższe (zm.V)
(a)	1,9	1,7	2,1	—	1,7	3,4
(b)	61,7	61,7	61,7	44,4	61,1	73,3
(c)	33,6	33,3	34,1	44,4	35,6	23,3
(d)	2,8	3,3	2,1	11,2	1,6	—

(Dane w %, N = 187)

- (a) praktycznie zawsze, bez ograniczeń starając się nie ingerować w zainteresowania medialne swojego dziecka,
 (b) o odpowiednich porach dnia uznanych przez Panią/ Pana za właściwy czas do korzystania z mediów,
 (c) prawie zawsze - jeśli dziecko nie sprawia problemów wychowawczych i prosi o użytkowanie telewizji lub komputera,
 (d) trudno mi powiedzieć.

Ogólnie rodzice starają się zapewnić właściwą kontrolę nad użytkowaniem mediów przez dzieci (61,7%). Wyznaczają odpowiednie pory kontaktu z mediami, co jest pozytywnym symptomem ingerencji na rzecz korzystania i normowania czasu wolnego. Zarówno w gimnazjum jak i w szkole podstawowej proces ten przybiera zbliżony charakter. Natomiast istotną różnicę opinii zauważyć można pomiędzy zmienną III i V w odpowiedzi b (różnica istotna statystycznie dla $\alpha=0,01$; $X^2_{\text{obs}}=7,1 > X^2_{\text{df}(1)}=6,635$). Świadczy to o tym, iż rodzice z wykształceniem zawodowym w znacznej części (44,4%), praktycznie nie ingerują w kontakty medialne swoich pociech. Może to być spowodowane niskim stopniem świadomości dotyczącym zagospodarowania czasu wolnego. Pozostawiona zostaje tutaj zbyt duża pajdocentryczność w układzie stosunków wychowawczych w sytuacjach nie sprawniających problemów przez dzieci badanych.

Większość respondentów niezależnie od wykształcenia i kryterium wieku swojego dziecka uznała, że ich pociecha „raczej nie” lub „nie” przejmuje do własnego zachowania negatywnych wzorów przedstawianych w telewizji, internecie itp.

³ M. Krzysztofiak, D. Urbanek, *Metody statystyczne*, Warszawa 1997, s.255.

Tabela 2. Jak Pani/Pan sądzi, czy Pani/Pana dziecko może przejmować do własnego zachowania negatywne wzory przedstawiane w telewizji, Internecie, nagraniach muzycznych itp.?

Odpowiedzi	Ogółem	Rodzice posiadający dzieci w szkole		Wykształcenie		
		podstawowej (zm.I)	gimnazjum (zm.II)	zawodowe (zm.III)	średnie (zm.IV)	wyższe (zm.V)
(a)	38,3	43,3	32,0	50,0	35,6	50,0
(b)	18,7	13,3	25,5	22,2	15,3	10,0
(c)	14,0	18,3	8,5	11,2	11,9	20,0
(d)	19,6	16,7	23,4	11,2	23,7	16,7
(e)	9,4	8,4	10,6	5,4	13,5	3,3

(Dane w %; N = 187)

- a) raczej nie, ponieważ moje dziecko kieruje się własnym rozsądkiem i wskazówkami rodziców,
 b) nie,
 c) tak,
 d) tak i może to być wzmocnione przez grupę rówieńczą,
 e) trudno mi powiedzieć.

Zauważyć można tutaj wystąpienie tradycyjnego komponentu psychologicznego z pogranicza teorii dysonansu poznawczego. Teoria ta dowodzi, że ludzie skłonni są szukać uzasadnień, aby zmniejszyć napięcie związane z posiadaniem dwóch niespójnych postaw. W tym przypadku dorosły tłumaczyć może sobie, że jego wpływ rodzicielski a tym samym ukształtowany pod tym względem rozsądek dziecka jest silniejszy aniżeli negatywny wzór przekazu medialnego. Dorosły na pewno bierze pod uwagę inne możliwości wpływu mediów lecz deklaracja „raczej nie” jest dla niego korzystniejsza. Gdyby przyznał się do tezy o przejmowaniu negatywnych wzorów przez jego dziecko, nastąpiłoby obniżenie jego rangi rodzicielskiej w kwestii sprawowania kontroli nad synem czy córką. Zjawisko to potwierdzone zostało odpowiedziami respondentów na pytanie ósme sondażu.

Tabela 3. Do której godziny najpóźniej pozwala Pani/Pan korzystać swojemu dziecku z telewizji lub Internetu w dniach nauki szkolnej?

Odpowiedzi	Ogółem	Rodzice posiadający dzieci w szkole		Wykształcenie		
		podstawowej (zm.I)	gimnazjum (zm.II)	zawodowe (zm.III)	średnie (zm.IV)	wyższe (zm.V)
(a)	17,6	28,3	4,2	11,1	27,2	3,4
(b)	46,7	51,7	40,4	55,5	35,6	66,6
(c)	30,1	16,6	42,6	16,7	32,2	26,6
(d)	2,8	1,7	6,4	5,6	3,4	3,4
(e)	2,8	1,7	6,4	11,1	1,4	—

(Dane w %; N = 187)

- a) jeśli dziecko odrobi lekcje i zachowuje się właściwie to ma czas do 20.00
 b) jeśli dziecko odrobi lekcje i zachowuje się właściwie to ma czas do 21.00 lub 22.00
 c) jeśli dziecko odrobi lekcje i zachowuje się właściwie to ma czas do 23.00. W niektórych przypadkach (interesujący film, ciekawa gra lub nowa gra komputerowa) zezwalam na przedłużenie korzystania z mediów nie później niż do północy,
 d) praktycznie nie kontroluję mojego dziecka w tym zakresie,
 e) uważam, że najlepsza dla mojego dziecka jest samoregulacja organizmu. Jak się zmęczy to samo zaśnie bez ingerencji rodziców.

Jak ilustruje tabela 3, w ujęciu ogólnym troska rodziców o prawidłowy wypoczynek nocny ich dzieci w dniach szkolnej przedstawia się właściwie. Natomiast zauważyć można rozbieżność wychowawczą w tym względzie biorąc pod uwagę kryterium wieku. Młodzież gimnazjum w porównaniu do uczniów szkół podstawowych (odpowiedź b; różnica istotna statystycznie pomiędzy zmiennymi I i II dla $\alpha=0,01$; $X^2_{obl.}=11,4 > X^2_{df(1)}=6,635$) niepokojąco późno udaje się na spoczynek nocny (użytkowanie mediów) w dniach nauki szkolnej. Jak dowodzi praktyka szkolna następstwem takich zachowań jest najczęściej sennaść uczniów na lekcjach, obniżony próg uwagi, niemożność właściwej koncentracji, znaczna drażliwość i nerwowość w stosunku do otoczenia. Pomimo „pozornej dorosłości” uczniów gimnazjum stanowi to niekorzystny akcent stosunków wychowawczych w badanych rodzinach.

Tabela 4. Czy zdarza się Pani/Panu ukarać dziecko (gdy stwarza problemy wychowawcze) przez zakaz korzystania z telewizji i komputera w wyznaczonym czasie?

Odpowiedzi	Ogółem	Rodzice posiadający dzieci w szkole		Wykształcenie		
		podstawowej (zn.I)	gimnazjum (zn.II)	zawodowe (zn.III)	średnie (zn.IV)	wyższe (zn.V)
(a)	31,8	30,0	34,0	22,2	38,0	23,3
(b)	8,4	8,3	8,5	11,1	8,5	6,7
(c)	15,9	11,7	21,3	16,7	18,6	10,0
(d)	43,0	48,3	36,2	50,0	33,9	56,7
(e)	0,9	1,7	---	---	---	13,3

(Dane w %; N = 187)

- a) tak i uważam, że jest to bardzo dobra metoda,
 b) tak, lecz uważam, że nie jest to dobra metoda, jednak na rozmowy wychowawcze brakuje mi po prostu czasu,
 c) nie,
 d) bardzo rzadko, stosuję raczej częste rozmowy wychowawcze. Staram się dotrzeć do dziecka poprzez zrozumienie i przekazywanie doświadczeń,
 e) tak i jeżeli to nie poskutkuje, mogą posunąć się nawet do kar cielesnych.

W świetle pytania czwartego ankiety rodzice w większości zastępują kary wychowawcze empatycznym stosunkiem do dziecka wyrażającym się częstymi rozmowami dotyczącymi zrozumienia i przekazywania doświadczeń w obrębie zaistniałych problemów wychowawczych. Uważam, że jest to najbardziej optymalne i pożądane podejście wychowawcze, szczególnie w aktualnej sytuacji społecznej, charakteryzującej się ogólną pauperyzacją, brutalizacją stosunków międzyludzkich oraz zaburzeniami tradycji rodzinnych. Nie należy przy tym zapominać, że jeżeli chodzi o *tradycje to uległy one przemianom, gdyż zawarte w nich treści symboliczne stopniowo zapisywały się w nowe środki komunikowania. Mediatyzacja tradycji tchnęła w nią nowe życie: uwolniła ją od ograniczeń spowodowanych przekazem w interakcji bezpośredniej. Co również wydaje się być ważne, dostęp do produktu medialnego pozwalał ludziom nabrać dy-*

stansu do symbolicznej treści interakcji bezpośredniej⁴. W tym kontekście tożsamość interakcji wychowawczych w badanych rodzinach przyjmuje pożądany kształt oddziaływań bliskiego kontaktu bez posiłkowania się formami pośrednimi (np. karanie zakazem korzystania z mediów).

Tabela 5. Czy zdarza się Pani/Panu omawiać z dzieckiem kwestie niezrozumiałe, trudne, niepokojące obejrzone uprzednio wspólnie w telewizji lub innych mediach?

Odpowiedzi	Ogółem	Rodzice posiadający dzieci w szkole		Wykształcenie		
		podstawowej (zm.I)	gimnazjum (zm.II)	zawodowe (zm.III)	średnie (zm.IV)	wyższe (zm.V)
(a)	39,3	45,0	31,9	61,1	44,1	16,7
(b)	48,6	51,7	44,7	27,8	45,8	66,6
(c)	11,2	3,3	21,3	11,1	10,1	13,3
(d)	—	—	—	—	—	—
(e)	0,9	—	2,3	—	—	3,4

(Dane w %; N = 187)

- a) tak, tylko wtedy, jeżeli dziecko mnie o to pyta,
 b) tak, szczególnie wtedy, kiedy czuję, że dziecku należy się określona informacja z mojej strony,
 c) tak - sporadycznie,
 d) nie,
 e) trudno mi powiedzieć.

Analizując tabelę 5 dostrzec można różnicę w odpowiedziach udzielonych przez respondentów z wykształceniem wyższym i zawodowym. Rodzice z wyższym wykształceniem bardziej aniżeli pozostali omawiają ze swoimi dziećmi kwestie niezrozumiałe, niepokojące itp. obejrzone wspólnie w określonych mediach (odpowiedź b; różnica istotna statystycznie pomiędzy zmiennymi III i V dla $\alpha=0,01$; $X^2_{\text{obl}}=15,9 > X^2_{\text{df}(1)}=6,635$). Zatem rzetelny kontakt wychowawczy w obliczu rodzinnej recepcji mediów zróżnicowany jest wykształceniem badanych.

Tabela 6. Czy spotkała/spotkał się Pani/Pan z takimi nazwami gier komputerowych jak: Redneck, Blood Rayn, Battlefield Vietnam, Battle Engine Aquila, Silent Hill, Star Wars, Angels and Devils?

Odpowiedzi	Ogółem	Rodzice posiadający dzieci w szkole		Wykształcenie		
		podstawowej (zm.I)	gimnazjum (zm.II)	zawodowe (zm.III)	średnie (zm.IV)	wyższe (zm.V)
(a)	12,1	15	8,5	—	17,0	10,0
(b)	87,0	83,4	91,5	100	83,0	86,6
(c)	0,9	1,6	—	—	—	3,4

(Dane w %; N = 187)

- a) tak,
 b) nie,
 c) znam inne (jakie?) ...

Znajomość przez rodziców oprogramowania komputerowego w zakresie gier jest wysoce niewystarczająca. Nie spotkali się oni z nazwami gier, które są obec-

⁴ J. B. Thompson, *Media i nowoczesność. Społeczna teoria mediów*, Wrocław 2001, s.184.

nie najbardziej popularne wśród uczniów badanych zespołów szkół. Informacje na temat użytkowania tego właśnie oprogramowania uzyskałem z wcześniejszych sondaży diagnostycznych oraz jako obserwator ukryty na terenie osiedlowych kawiarenek internetowych. Już same tytuły w tłumaczeniu na język polski (Czerwony kark, Aniołowie i diabły, Pola bitewne Wietnamu itp.) zdradzają charakter tej rozrywki medialnej. Czasopisma - zwiastuny tak oto recenzują jedną z gier: *Silent Hill to miasto wyśnione w najgorszych koszmarach. To miejsce paranoi i szaleństwa, miasto w którym groza spaceruje po ulicach, a lepki mrok ścieka po ścianach* (w domyśle krew). *To miasto w którym nigdy nie chciałbym się znaleźć. Z drugiej zaś strony, nie wiedzieć czemu, uwielbiam to miejsce. Silent Hill śni mi się po nocach i chcę tam wrócić. Tęsknię za nim. Tak .... Silent Hill. Miasto inne niż wszystkie.* Dokonując analizy zawartości wymienionego powyżej oprogramowania stwierdzam, że dominuje tu przede wszystkim wymyślna broń, lęk o utratę wirtualnego życia oraz szeroki wachlarz narzędzi mordu zarówno w stosunku do ludzi jak i zwierząt. Z pedagogicznego punktu widzenia niewiedza rodziców oraz częste bagatelizowanie tej formy rozrywki może przyczynić się do zaburzeń sfery emocjonalnej wśród dzieci i młodzieży z bliżej nieprzewidywanymi efektami podświadomie utrwalonych postaw.

Trzeba też podkreślić niesprzyjające wychowawczo sytuacje, które towarzyszą obcowaniu wychowanków z takimi obrazami. Ich odbiór jest najczęściej pozbawiony wstępnej oceny krytycznej, dyskusji po dokonanej projekcji oraz analizy moralnej ludzkich problemów i zachowań. Ponadto rozpatrywany rodzaj przekazu jest poszukiwany i odbierany w klimacie sensacji oraz swoistej licytacji zabójstw i scen brutalnych, które ekscytują dziś wielu młodych ludzi⁵.

Tabela 7. Czy przegląda Pani/Pan na zasadzie kontroli rodzicielskiej lub w porozumieniu z dzieckiem zawartość jego zbiorów medialnych (płyty DVD, gry itp.)?

Odpowiedzi	Ogółem	Rodzice posiadający dzieci w szkole		Wysztalcenie		
		podstawow- wej (zn.I)	gimnazjum (zn.II)	zawodowe (zn.III)	średnie (zn.IV)	wyższe (zn.V)
(a)	16,8	16,7	17,0	27,8	15,3	13,3
(b)	26,2	35,0	14,8	27,8	22,1	30,0
(c)	28,0	31,7	23,4	5,6	33,9	33,3
(d)	14,0	5,0	27,6	5,6	15,3	15,3
(e)	15,0	11,6	17,2	33,3	13,4	8,1

- a) tak - rzadko, lecz systematycznie,
 b) tak - często,
 c) tak - o ile zajdzie ku temu potrzeba,
 d) raczej nie,
 e) nie.

⁵ A. Lopa, *Pedagogika mass mediów*, Łódź 2000, s.108.

Zawartość zbiorów medialnych kontrolowana jest w sposób bardziej skrupulatny w przypadku rodziców posiadających dzieci w szkole podstawowej aniżeli gimnazjum (odpowiedź d; różnica istotna statystycznie pomiędzy zmiennymi I i II dla $\alpha=0,01$; $X^2_{obl.} = 14,0 > X^2_{df(1)} = 6,635$). Świadczy to o pozostawieniu większej swobody gimnazjalistom w skuteczności określonych wpływów medialnych na ich osobowość.

Tabela 8. Jak Pani/Pan uważa, czy jednym z głównych czynników mogących wywoływać konflikty pomiędzy uczniami a nauczycielami są niektóre, nabyte postawy zachowania u uczniów poprzez użytkowanie przez nich TV lub gier komputerowych (np. nieparlamentarne słownictwo, prowokowanie, agresja itp.)?

Odpowiedzi	Ogółem	Rodzice posiadający dzieci w szkole		W y k s z t a ł c e n i e		
		podstawowej (zm.I)	gimnazjum (zm.II)	zawodowe (zm.III)	średnie (zm.IV)	wyższe (zm.V)
(a)	4,7	—	10,6	11,2	5,1	—
(b)	17,8	18,4	17,0	33,3	17	10,0
(c)	57,0	58,3	55,4	22,2	59,3	73,3
(d)	20,5	23,3	17,0	33,3	18,6	16,7

- a) nie,
 b) raczej nie,
 c) tak,
 d) trudno mi powiedzieć.

Nasuwa się tu spostrzeżenie pewnego unikania odpowiedzialności w przypadku sytuacji problematycznych i niejednoznacznych, zaistniałych w formie określonego konfliktu pomiędzy uczniem a nauczycielem. Rodzice, szukają uzasadnienia i obrony dla swojego dziecka „na zewnątrz” zaprzeczając niejako swoim wcześniejszym opiniom ujawnionym w świetle drugiego pytania ankiety. Ogólnie stwierdzono, że ważnym czynnikiem mogącym wywoływać skumulowane, a odroczone w czasie niepożądane relacje wychowawcze na terenie szkoły, są media (57%). Rozbieżność wypowiedzi badanych zróżnicowana jest ich wykształceniem. Respondenci z wykształceniem wyższym i średnim w większym stopniu dostrzegają negatywny wpływ mediów, aniżeli respondenci z wykształceniem zawodowym (odpowiedź c; różnica istotna statystycznie pomiędzy zmiennymi I i IV dla $\alpha=0,01$; $X^2_{obl.} = 16,7 > X^2_{df(1)} = 6,635$ oraz pomiędzy zmiennymi I i V dla $\alpha=0,01$; $X^2_{obl.} = 27,2 > X^2_{df(1)} = 6,635$). Przedstawione wyniki badań wywołują przeświadczenie budowania szkolnego systemu wsparcia wychowawczego w szczególności z udziałem rodziców, którzy to nie zawsze zdają sobie sprawę z siły wpływu danych przekazów medialnych na zachowania dzieci i młodzieży. Uświadamianie dorosłych na temat niepożądanych oddziaływań w stosunku do dzieci i młodzieży, leżących poza sferą dydaktyczno-wychowawczą szkoły, a nierzadko objawiających się poprzez media, stanowić powinno ważny element pracy wychowawczej.

Wprowadzeniu mediów elektronicznych musi towarzyszyć na wszystkich szczeblach edukacji, pracy zawodowej i życia społecznego refleksja uwzględniająca

niebezpieczeństwa tkwiące w sposobie ich funkcjonowania i związanych z nimi ideologiach. Telewizja i sieci komputerowe to zjawiska o takim zasięgu, że nie mogą zostać zignorowane przez wychowanie⁶. Tak więc pedagogika praktycznej użyteczności w codziennej pracy szkoły w przypadku kształtowania się niepożądanych kultur uczniowskich powinna w pierwszej kolejności, uświadamiać rodziców jako podmiotów sprawczych wychowania rodzinnego o różnych wpływach środków masowego przekazu na stan świadomości ich dzieci. W odniesieniu do przeprowadzonych ustaleń badawczych dotyczących wyodrębnionego terenu tworzącego niejako monografię eksploracyjną pracy własnej nauczyciela, nasuwają się następujące dyrektywy mogące wspomóc szkolny proces wychowawczy:

- Pedagogizacja rodziców (wywiadówki szkolne, spotkania indywidualne) powinna uwzględniać oprócz spraw rutynowych (np. wyniki oceniania, frekwencja, zachowanie itp.) także kwestie kultury medialnej w zestawieniu z wychowaniem rodzinnym.
- Należy indywidualizować konsultacje pedagogiczne z rodzicami w przypadku sytuacji problematycznych wychowawczo (np. konfliktujące zachowania werbalne uczniów utrwalone pod wpływem mediów) dostrzegając odmienną kulturę wychowania rodzinnego.
- Rodzice powinni być świadomi tego, iż wychowanie pojmowane jako proces kształtowania i rozwoju osobowości młodego człowieka, przebiega w wielu płaszczyznach i jest wypadkową oddziaływania wielu czynników równocześnie w tym mediów.
- Rodzice powinni w większym stopniu, aniżeli wykazały to badania, kontrolować odpowiedzialność nadawcy medialnego oraz ustalać bardziej racjonalne wykorzystanie czasu wolnego swoich dzieci.
- Należy pamiętać, że poznawanie i przyswajanie kultury przekazywanej poprzez media polega na recepcji warstwy ikonicznej i symbolicznej, tworzącej wzorce nie zawsze pożądane wychowawczo i dostosowane do stopnia doświadczeń emocjonalno - wartościujących młodych ludzi.

Bibliografia:

- Idzewska J., *Rodzina. Dziecko. Telewizja*, Wydawnictwo Trans Humana, Białystok 1996
- Juszczyk S., *Komunikacja człowieka z mediami*, [W:] J. Gajda, S. Juszczyk, B. Siemieniecki, K. Wenta, (red.) *Edukacja medialna*, Wyd. Adam Marszałek Toruń 2002

---

⁶ S. Juszczyk, *Komunikacja człowieka z mediami*, [W:] J. Gajda, S. Juszczyk, B. Siemieniecki, K. Wenta (red.), *Edukacja medialna*, Toruń 2002, s.231.

- Krzysztofiak M., Urbanek D., *Metody statystyczne*, PWN, Warszawa 1997
- Lepa A., *Pedagogika mass mediów*. Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 2000
- Strykowski W., *Szkoła współczesna i zachodzące w niej procesy*, (W:) *Kompetencje nauczyciela szkoły współczesnej*, W.Strykowski, J. Strykowska, J. Pielachowski, Poznań 2003, s.60. Wydawnictwo eMPI2.
- Thompson J. B., *Media i nowoczesność. Społeczna teoria mediów*, Wydawnictwo Astrum. Wrocław 2001

Summary

The article entitled „The educational responsibility of parents in confrontation with the media usage by children and youth” concerns the process of family upbringing taking the analysis of the problem of the media usage by children and youth into consideration. Moreover, the question of making use of free time has been developed here as well. It has been connected with the TV and personal computers reception by the students of the school complexes in one of the districts of Bydgoszcz, namely Osowa Góra. In the light of conducted research the author tries to present the particular effects concerning the realization of educational actions in the family in connection with the functioning of the media in the lives of young people. The article points to the importance of the appropriate controlling and selecting of media programs by parents in the process of the upbringing. The role of the media and their educational effects, which are crucial factors deciding about the success or failure of the upbringing, are significant aspects for the modern teacher to pay attention to as a creator of pedagogic reality.